

Management Interpretive Reports and Earnings Management: The Role of Female Managers

Azam Valizadeh Larijani *

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran

Farzaneh Yousefi Asl

Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Finance, Khatam University, Tehran, Iran

Fatemeh Shirzadi

MSc. Student of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran

Niloofar Zamani

MSc. of Accounting, Faculty of Social Sciences and Economics, Alzahra University, Tehran, Iran

Abstract

One of the reports that companies are required to publish at the discretion of the Securities and Exchange Organization is the management interpretive report. Therefore, in this research, the relationship between the presentation of management interpretative reports by companies and earnings management has been investigated. Also, considering the importance of the role of women in improving the financial reporting of companies, the effect of the presence of women on the board of directors on the aforementioned relationship has been investigated. The statistical population of this research includes the companies listed on the Tehran Stock Exchange and the Iranian Fara Bourse during the years 2011 to 2022. The hypotheses of this research have been tested using linear regression. The results of

* **Corresponding Author:** a.valizadeh@alzahra.ac.ir

How to Cite: Valizadeh Larijani, A., Yousefi Asl, F., Shirzadi, F., Zamani, N. (2024). Management Interpretive Reports and Earnings Management: The Role of Female Managers, *Empirical Studies in Financial Accounting*, 21(82), 137-166. DOI: 10.22054/qjma.2024.77352.2523

the research showed that the provision of interpretative management reports by companies has reduced earnings management. Also, the decrease in earnings management is more pronounced among companies that have included women in their board members.

Keywords: Female managers, Management interpretive report, Earnings management.

1. Introduction

In 2000, the issue of the quality of financial reports as well as earnings management became a significant concern for the Securities Exchange Commission, the accounting profession, and members of the US Congress, and in response to that, several rules and regulations were prepared and promulgated. Evidence related to earnings management helps standard setters and regulators examine whether existing rules and regulations should be changed or whether new rules or additional rules are needed in the area of financial reporting and corporate disclosure (Epahbodi et al., 2022). Previous research has shown that in some cases, the approval and notification of new rules and regulations in the field of disclosure, financial reporting, or corporate governance can have significant effects on the earnings management of companies. In the country of Iran, one of the reports that companies are required to publish at the discretion of the Securities and Exchange Organization is the management interpretive report. This report is one of the important items that are published along with the financial statements and its purpose is to improve the usefulness of the information provided by the companies that is provided along with the financial statements. Therefore, the first problem of this research is to examine the relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and earnings management. Another factor that can affect the level of opportunistic behavior of managers and the performance of earnings management is gender diversity on the board of directors, and more specifically, the inclusion of women in the composition of company board members (Chen & Gavius, 2012). Most of the research conducted in this field has shown that gender diversity can lead to the improvement of earnings quality by reducing earnings management. Thus, the second issue of this research is to investigate the interactive effect of the presence of women on the board of directors of companies and the presentation of an interpretative management report by companies on earnings management.

2. Literature Review

Some of the most important researches in the investigated area are as follows:

Al-Abasi (2023) investigated the moderating effect of ownership concentration on the relationship between the presence of women on the board of directors and earnings management among companies listed on the Malaysian Stock Exchange during the years 2013 to 2015 and showed that ownership concentration positively intensified this relationship.

Spahbedi et al. (2022) investigated the effect of the promulgation and implementation of the Sarbanes-Oxley Law on the management of accruals and actual corporate earnings management in the short and long term, showing that the promulgation of this law initially succeeded in reducing the management of accruals and actual management; however, in the long term, accruals management by companies returned to the level before the promulgation of the mentioned law.

Mostafa et al. (2021) investigated the effect of changing the corporate governance regulations in Nigeria in 2011 on the quality of financial reporting of companies. These changes were mainly related to increasing the responsibility of board members and the number of audit committee members. The results of this research have shown that the changes related to increasing the responsibility of the board of directors do not have a significant effect on the quality of financial reporting; however, increasing the number of audit committee members improves the quality of financial reporting of companies.

Zalata et al. (2021) investigated the effect of the presence of women in the composition of the board of directors on earnings management and showed that the presence of female managers with a financial background prevents the occurrence of earnings management behaviors. According to the above, the hypotheses of this research are as follows:

Hypothesis 1: There is a significant negative relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and their earnings management.

Hypothesis 2: The presence of women on the board of directors intensifies the negative relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and their earnings management.

3. Methodology

This research is categorized as applied research because its main goal is to find solutions for existing problems and current conditions. Secondary data is usually used to conduct this type of research. In this research, the researcher describes the nature of the subject; therefore, it is classified as a descriptive type of research. The software used to test all the models in this research is Excel and Eviews version 10. The statistical population of this research includes all the companies listed on the Tehran Stock Exchange and the Iran Fara Bourse for the years 2011 to 2022.

4. Results

The results showed that the first hypothesis of the research is confirmed, and it can be said that the notification of the rules related to the presentation of management interpretive reports has reduced the earnings management of companies. Additionally, the results confirmed the second hypothesis. It can be said that the presence of women on the board of directors aggravates the negative relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and their earnings management.

5. Conclusion

Based on the result of the first hypothesis, there is a significant negative relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and their earnings management. In other words, the Securities and Exchange Organization has succeeded in controlling and reducing earnings management at the company level by approving the rules related to the presentation of management interpretive reports and requiring companies to publish them. Therefore, the mentioned report, which is a description of the financial status, financial performance, and cash flows of the company, has been able to act as a deterrent factor in companies and has limited managers in performing earnings management. According to the result of the second hypothesis, the presence of women on the board of directors has intensified the negative relationship between the presentation of management interpretive reports by companies and their earnings management. Thus, gender diversity on the board of directors of companies reduces the conflict of interests between managers and shareholders. Since the women on the board of directors

are more cautious and risk-averse due to their differences in ethical, decision-making, and risk-taking procedures, they are less inclined to opportunistic behaviors, and therefore they try to control earnings management at the company level and increase the quality of financial reporting.

گزارش تفسیری مدیریت و مدیریت سود: با تأکید بر نقش مدیران زن

- اعظم ولی زاده لاریجانی *   استادیار، گروه حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران
- فرزانه یوسفی اصل   استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و امور مالی، دانشگاه خاتم، تهران، ایران
- فاطمه شیرزادی   دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران
- نیلوفر زمانی   کارشناس ارشد حسابداری، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

چکیده

یکی از گزارش‌هایی که شرکت‌ها حسب صلاحدید سازمان بورس و اوراق بهادار ملزم به انتشار آن هستند، گزارش تفسیری مدیریت است. این گزارش از جمله اقلام مهمی است که همراه با صورت‌های مالی منتشر می‌شود و هدف آن بهبود سودمندی اطلاعات ارائه‌شده واحد تجاری است که همراه صورت‌های مالی ارائه می‌شود. از این رو در این تحقیق رابطه بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها با مدیریت سود مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین با توجه به اهمیت نقش زنان در بهبود گزارشگری مالی شرکت‌ها، اثر حضور زنان در هیئت‌مدیره بر رابطه مذکور بررسی شده است. جامعه آماری این تحقیق شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. فرضیه‌های این تحقیق با استفاده از رگرسیون خطی مورد آزمون قرار گرفته است. نتایج تحقیق نشان داد که ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها موجب کاهش مدیریت سود شده است. همچنین کاهش مدیریت سود در بین شرکت‌هایی که در بین اعضای هیئت‌مدیره خود از حضور زنان استفاده نموده‌اند، بیشتر است.

کلیدواژه‌ها: مدیران زن، گزارش تفسیری مدیریت، مدیریت سود.

* نویسنده مسئول: a.valizadeh@alzahra.ac.ir

مقدمه

موضوع قابلیت اتکای اطلاعات مالی همواره یکی از مواردی است که مورد توجه استفاده کنندگان از اطلاعات و تصمیم گیرندگان بوده و این موضوع با وجود شکست‌های مالی شرکت‌های بزرگ در سال‌های گذشته پررنگ‌تر نیز شده است. نوسانات ایجاد شده در بازارهای سرمایه جهانی در دهه‌های اخیر، اهمیت گزارشگری مالی با کیفیت بالا و معتبر را بیش از پیش ساخته و همین امر موجب شده است که افزایش کیفیت اطلاعات مالی به منظور انجام تصمیم‌گیری‌های مطلوب اقتصادی از اهمیت قابل ملاحظه‌ای برای حرفه حسابداری برخوردار گردد. علاوه بر این، مفهوم کیفیت گزارشگری مالی برای استفاده کنندگان از صورت‌های مالی، فعالان، مقررات‌گذاران و محققین حسابداری اهمیت قابل توجهی دارد. موضوع کیفیت گزارش‌های مالی و نیز مدیریت سود در سال ۲۰۰۰ برای کمیسیون بورس اوراق بهادار، حرفه حسابداری و اعضای کنگره امریکا تبدیل به یک دغدغه قابل توجه شد که در پاسخ به آن، قوانین و ضوابط متعددی شامل بولتن حسابداری شماره ۱۰۰-۱۰۲^۱ و استاندارد حسابرسی شماره ۹۹^۲ تهیه و ابلاغ شد. همچنین بررسی‌های انجام شده در خصوص شرکت انرون و موسسه حسابرسی آتور اندرسن منجر به ابلاغ قانون ساربنز آکسلی^۳ در سال ۲۰۰۲ گردید. این قانون به منظور کاهش ناشایستگی‌های آتی و بازگرداندن اعتماد سرمایه‌گذاران به گزارشگری‌های مالی شرکت‌ها، تغییرات و بهبودهای قابل توجهی در سطح و قابلیت اتکای حاکمیت شرکتی و افشائیات شرکت‌ها ایجاد کرد. این تغییرات شامل نظارت بیشتر بر حرفه حسابداری، تجدیدنظر در مقررات مرتبط با استقلال و شایستگی‌های حساب‌برسان مستقل، استانداردهای مرتبط با حاکمیت شرکتی و مقررات بانکداری سرمایه‌گذاری، بود. همچنین جرائم سخت‌گیرانه‌ای برای شرکت‌هایی که از قوانین بازار سرمایه تخطی می‌کنند، در نظر گرفته شد (Espahbodi et al., 2022). اهمیت کیفیت گزارشگری مالی از طریق دو رویکرد قراردادی و سرمایه‌گذاری توضیح

1 Staff Accounting Bulletin Nos. 100-102

2 Statement on Auditing Standards No. 99

3 Sarbanes-Oxley Act

داده می‌شود. مطابق با رویکرد قراردادی، کیفیت پایین گزارش‌های مالی می‌تواند منجر به انتقال ناخواسته ثروت گردد. به‌عنوان مثال، در شرکت‌هایی که بر اساس سود به مدیران پاداش می‌دهند، در صورتی که سود بیش از واقع گزارش کرده باشند، عملاً پاداش بیش‌ازحدی به مدیران پرداخت می‌شود. مطابق با رویکرد سرمایه‌گذاری، کیفیت پایین گزارش‌های مالی منجر به گمراهی سرمایه‌گذاران در تخصیص بهینه منابع شده و از این جهت مشکل‌ساز است (Ismail et al., 2021; Myers et al., 2003).

بر اساس چارچوب مفهومی گزارشگری مالی، ویژگی‌های کیفی اطلاعات شامل مربوط بودن، بیان صادقانه، قابل مقایسه بودن، قابل تأیید بودن، به‌موقع بودن و قابل درک بودن است (IASB, 2017). قابلیت اتکا و مربوط بودن گزارش‌های مالی تحت تأثیر مدیریت سود قرار می‌گیرد و موضوع مهم این است که مدیران تا چه میزان می‌توانند برای تهیه صورت‌های مالی از قضاوت خود استفاده نمایند. مدیریت سود از موضوعات جالب توجه نهادهای استانداردگذار، مقررات‌گذاران، سرمایه‌گذاران و محققین نیز می‌باشد. طی سال‌های اخیر روش‌های فرصت‌طلبانه‌ای که مدیران به‌منظور انجام مدیریت سود استفاده می‌کنند منجر به کاهش قابلیت اتکای سود حسابداری شده است و به نظر می‌رسد که در مواردی سود نمی‌تواند عملکرد مالی شرکت را به‌صورت منصفانه و دقیق نشان دهد؛ بنابراین، مدیریت سود می‌تواند موجب کاهش سود گزارش شده گردد (Elhaj & Mansor, 2019). مدیریت سود به معنی تغییر فرآیند گزارشگری مالی برون‌سازمانی در راستای منافع شخصی می‌باشد. در واقع، مدیریت با انجام مدیریت سود از تضاد منافع بین خود و مالکان سوءاستفاده نموده و با انجام رفتارهای فرصت‌طلبانه، زمینه تغییر سود گزارش شده را فراهم می‌کند (Matteo & Francesco, 2018).

شواهد مرتبط با مدیریت سود به استانداردگذاران و مقررات‌گذاران کمک می‌کند تا بررسی کنند که آیا قوانین و مقررات موجود باید تغییر کند و یا این که آیا قوانین جدید یا ضوابط اضافی در حوزه گزارشگری مالی و افشای شرکت‌ها مورد نیاز است (Ephabodi et al., 2022). تحقیقات پیشین نشان داده است که در مواردی تصویب و

ابلاغ قوانین و ضوابط جدید در حوزه افشا، گزارشگری مالی و یا حاکمیت شرکتی می‌تواند اثرات قابل ملاحظه‌ای بر مدیریت سود شرکت‌ها داشته باشد. در کشور ایران، یکی از مهم‌ترین راهبردهای سازمان بورس و اوراق بهادار به‌عنوان نهاد ناظر بر بازار سرمایه کشور، تقویت اعتماد عمومی، شفافیت و جریان اطلاعات سالم در بازار سرمایه است. بر این اساس، دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت‌شده نزد سازمان در تاریخ ۱۳۸۶/۵/۳ (آخرین اصلاحیه به تاریخ ۱۳۹۸/۵/۱۴) به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسیده است که خط‌مشی دقیق سازمان بورس جهت افشای اطلاعات توسط شرکت‌ها شامل نوع اطلاعاتی که می‌بایست منتشر شود، چگونگی زمان‌بندی افشای اطلاعات و پیامدهای عدم رعایت مفاد دستورالعمل در آن مورد اشاره قرار گرفته است. در این خصوص لازم به ذکر است که دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات از زمان تصویب تاکنون چندین بار مورد بازنگری سازمان بورس و اوراق بهادار قرار گرفته است که یکی از این بازنگری‌ها مرتبط با ابلاغیه شماره ۱۲۲/۲۹۳۸۶ مورخ ۱۳۹۶/۰۹/۲۹ آن سازمان می‌باشد. از موارد بااهمیت تغییر این دستورالعمل در ابلاغیه مذکور می‌توان به عدم الزام ناشران به انتشار اطلاعات پیش‌بینی درآمد هر سهم و متعاقباً الزام ایشان به انتشار گزارش تفسیری مدیریت می‌باشد. به عبارت دقیق‌تر، مطابق با بند ۵ ابلاغیه مذکور، «با توجه به عدم انتشار ابلاغیه پیش‌بینی درآمد هر سهم مطابق با مفاد دستورالعمل اجرایی افشای اطلاعات شرکت‌های ثبت‌شده نزد سازمان، ناشران پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران می‌بایست گزارش تفسیری مدیریت را همراه با صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۳، ۶ و ۹ ماه و صورت‌های مالی سالانه، تهیه و افشا نمایند. همچنین شرکت‌های مذکور می‌بایست اظهار نظر حسابرس مستقل خود در خصوص گزارش تفسیری مدیریت که همراه صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای ۶ ماهه و سالانه افشا می‌شود را نیز ارائه نمایند...». علاوه بر این، بر اساس بندهای ۱، ۳، ۴ و ۵ دستورالعمل مذکور، ناشران بورسی و فرابورسی به ترتیب ملزم به ارائه گزارش تفسیری مدیریت سالانه حسابرسی شده، گزارش تفسیری مدیریت میان‌دوره‌ای، گزارش تفسیری مدیریت میان‌دوره‌ای ۶ ماهه

حسابرسی شده و گزارش تفسیری مدیریت سالانه حسابرسی نشده، گردیدند. متعاقباً ضوابط تهیه گزارش تفسیری مدیریت به‌عنوان یک چارچوب الزام‌آور در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۰۴ به تصویب هیئت‌مدیره سازمان بورس رسید و جهت رعایت ناشران پذیرفته‌شده در بورس تهران و فرابورس ایران ابلاغ گردید (سازمان بورس و اوراق بهادار، ۱۳۹۶).

با توجه به مطالب فوق و با عنایت به این که گزارش تفسیری مدیریت اطلاعات نسبتاً جامعی از فعالیت‌ها و رویدادهای شرکت فراهم می‌کند، در این تحقیق به این موضوع پرداخته می‌شود که آیا با تصویب و ابلاغ ضوابط مرتبط با گزارش تفسیری مدیریت توسط سازمان بورس و اوراق بهادار و ارائه آن از سوی شرکت‌ها، مدیریت سود در شرکت‌ها تحت تأثیر قرار گرفته است؛ بنابراین، مسئله اول این تحقیق بررسی رابطه بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها با مدیریت سود است.

یکی دیگر از مواردی که می‌تواند بر میزان رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران و انجام مدیریت سود اثرگذار باشد، تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره و به عبارت دقیق‌تر استفاده از زنان در ترکیب اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌ها است ((Chen & Gavius, 2012). عمده تحقیقات انجام‌شده در این حوزه نشان داده است که تنوع جنسیتی می‌تواند از طریق کاهش مدیریت سود منجر به بهبود کیفیت سود گردد؛ به عبارت دیگر، تفاوت‌هایی که بین رویه‌های اخلاقی، تصمیم‌گیری و ریسک‌پذیری زنان و مدیران وجود دارد، عمدتاً مرتبط با رویه‌های مدیریت سود است. زنان در مقایسه با مردان از ویژگی‌هایی که در ادامه می‌آید به صورت پررنگ‌تری برخوردارند: در تصمیم‌گیری‌های خود اخلاق‌مآبانه رفتار می‌کنند؛ در مقابل رفتارهای فرصت‌طلبانه تاب‌آوری کمتری دارند؛ نسبت به حفظ اعتبار شرکت حساسیت بیشتری دارند؛ علاقه کمتری به مشارکت در تقلب دارند؛ ریسک‌گریزترند؛ محتاط‌ترند؛ و کمتر نگران نتایج مالی هستند. این ویژگی‌ها به مدیران زن کمک می‌کند تا بتوانند ناظران مؤثرتری باشند. در کشور آمریکا در سال ۲۰۱۷، زنان تنها ۲۷٫۷ درصد از جایگاه‌های هیئت‌مدیره در بین ۱۰۰ شرکت برتر را از آن خود کرده بودند و در کمتر از

یک پنجم شرکت‌ها ۲۵ درصد یا بیشتر از جایگاه‌های هیئت‌مدیره در اختیار زنان قرار گرفته بود؛ این در حالی است که یک دهم شرکت‌ها هیچ عضو هیئت‌مدیره زنی نداشتند (Bandara et al., 2023). مدیران مکلف به انجام پاسخگویی و ارائه گزارش‌های مالی با کیفیت، مربوط و قابل اتکا می‌باشند. در این بین، زنان هیئت‌مدیره به دلیل برخی ویژگی‌ها و مهارت‌ها از جمله آشنایی بیشتر با مسائل قانونی، منابع انسانی، ارتباطات و روابط عمومی، نسبت به مردان در انجام درست امور توجه بیشتری دارند. از این رو، وجود زنان در هیئت‌مدیره می‌تواند موجب بهبود کیفیت اطلاعات شرکت گردد (بشیری‌منش و وقفی، ۱۴۰۰).

با توجه به مطالب فوق و با عنایت به این که مطابق با ضوابط سازمان بورس و اوراق بهادار، گزارش تفسیری مدیریت می‌بایست به تأیید اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌ها برسد، به نظر می‌رسد که وجود زنان در ترکیب هیئت‌مدیره بتواند مربوط بودن، دقت و قابلیت اتکای گزارش مزبور را بهبود بخشیده و بر اثربخشی آن در کاهش مدیریت سود بیفزاید؛ بنابراین، مسئله دوم این تحقیق بررسی اثر تعاملی حضور زنان در هیئت‌مدیره شرکت‌ها و ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها بر مدیریت سود است.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

گزارش تفسیری مدیریت و مدیریت سود

مدیریت سود، روش‌ها، الگوها و انگیزه‌های مدیریت سود از جمله مباحث مهم و پرکاربرد حسابداری از گذشته تا به امروز بوده است. مدیریت سود تعاریف متخلفی دارد ولی همه آن‌ها مبتنی بر این هستند که مدیریت سود نمایش نادرست عملکرد یک واحد تجاری است. با وجود ابزارهای مختلف نظارتی، هنوز هم مدیران واحد تجاری با گزارش ارقام غیرواقعی سهامداران را گمراه می‌کنند (Miko & Kamardin, 2015).

اقلام تعهدی از ثبت‌ها، رویه‌های حسابداری و برآوردهای مدیریت ایجاد می‌شود و ارتباطی با جریان‌های نقدی ندارند. اقلام تعهدی خود به دو دسته اختیاری و غیراختیاری تفکیک می‌شوند. اقلام تعهدی اختیاری در واقع تعدیلاتی است که از طرف مدیریت اعمال

می‌شود و سود شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Healy, 1985). مطابق با تحقیقات انجام‌شده در ادبیات مدیریت سود، این گروه از اقلام تعهدی منبع اصلی ایجاد مدیریت سود است که به آن مدیریت اقلام تعهدی گفته می‌شود. در مقابل اقلام تعهدی اختیاری، اقلام تعهدی غیراختیاری وجود دارند که به معنای هزینه‌ها، دارایی‌ها یا اقلام اجباری هستند که مطابق با رویه‌های حسابداری لازم‌الاجرا باید ثبت و افشا شوند و مدیران اختیاری برای شناسایی یا عدم شناسایی آن‌ها ندارند؛ بنابراین در مدیریت اقلام تعهدی، مدیران با استفاده از رویه‌های حسابداری نسبت به تغییر سطح اقلام تعهدی مانند حساب‌های دریافتی، موجودی کالا، حساب‌های پرداختی، درآمد و هزینه‌ها، اقدام نموده و آن را در راستای منافع و میل خود افزایش یا کاهش می‌دهند (ولی زاده و همکاران، ۱۳۹۷).

نهادهای ناظر بر بازار سرمایه همواره در تلاش‌اند تا با تدوین قوانین و مقررات لازم بسترهای لازم جهت گزارشگری مالی شفاف و صادقانه شرکت‌ها را فراهم نمایند. یکی از مهم‌ترین این قوانین قانون ساربنز آکسلی است. الزامات، استانداردها و مقررات گزارشگری متناسب با وضعیت اقتصادی، مالی، فرهنگی و کسب‌وکار حاکم بر شرکت‌ها و واحدهای تجاری می‌تواند بر سطح کیفیت محصول نهایی گزارشگری مالی شرکت‌ها که همان صورت‌های مالی است، اثرگذار باشد و محدودیت‌هایی را در اقدامات مرتبط با مدیریت سود ایجاد کند. در این رابطه کوهن و همکاران (۲۰۰۸) به بررسی اثرات قانون ساربنز آکسلی بر مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت سود شرکت‌ها پرداختند و نشان دادند که مدیریت اقلام تعهدی از سال ۱۹۸۷ تا زمان ابلاغ قانون مذکور در سال ۲۰۰۲ روند افزایشی داشته و پس از آن رو به کاهش رفته است. این در حالی است که مدیریت سود با اعمال دستکاری فعالیت‌های واقعی قبل از ابلاغ این قانون روند کاهشی و پس از آن روند افزایشی را در پیش گرفته است؛ به عبارت دیگر، مطابق با نتایج این تحقیق قانون ساربنز آکسلی باعث شده است که شرکت‌ها به‌منظور مدیریت سود خود از روش‌های مبتنی بر اقلام تعهدی به روش‌های مبتنی فعالیت‌های واقعی روی بیاورند. مصطفی و همکاران (۲۰۲۱) نیز به بررسی اثر تغییر مقررات حاکمیت شرکتی کشور نیجریه در سال ۲۰۱۱ بر

کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها پرداختند. این تغییرات عمدتاً مربوط به افزایش مسئولیت اعضای هیئت‌مدیره و افزایش تعداد اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌ها بود. نتایج این تحقیق نشان داده است که تغییرات مربوط به افزایش مسئولیت هیئت‌مدیره اثر قابل توجهی بر کیفیت گزارشگری مالی ندارد؛ اما افزایش تعداد اعضای کمیته حسابرسی کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد. اسپهبدی و همکاران (۲۰۲۲) اثر ابلاغ و اجرای قانون ساربنز آکسلی را بر مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت واقعی سود شرکت‌ها در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت مورد بررسی قرار داده و نشان دادند که ابلاغ این قانون در بازه زمانی کوتاه‌مدت موفق به کاهش مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت واقعی سود شده است؛ اما در بلندمدت انجام مدیریت اقلام تعهدی توسط شرکت‌ها به میزان قبل از ابلاغ قانون مذکور بازگشته است. ویلسون (۲۰۱۲) نیز اثرات قانون ساربنز آکسلی را بر رفتار مدیریت سود (مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت واقعی سود) شرکت‌ها بررسی کردند و نشان دادند که پس از الزامی شدن قانون مذکور، استفاده از انواع مختلف مدیریت واقعی سود (تولید بیش از حد و دستکاری فروش) افزایش قابل ملاحظه‌ای یافته است؛ این در حالی است که تغییر قابل ملاحظه‌ای در مدیریت اقلام تعهدی مشاهده نگردیده است.

از سوی دیگر، تحقیقات پیشین نشان داده‌اند که محتوا و لحن گزارش‌ها و تحلیل‌های مدیریت می‌تواند رابطه قابل توجهی در مدیریت سود شرکت داشته باشد. در این رابطه پاجسته و همکاران (۲۰۲۰) رابطه بین پیچیدگی محتوای گزارش‌های بحث‌های و تحلیل‌های مدیریت را با مدیریت سود در بین ۲۵۰ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار بالتیک بررسی نموده و نشان دادند که بین دو آیت مذکور رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد. وانگ و لو (۲۰۲۲) رابطه بین لحن افشائیات مالی (در قالب فرم F 20) با مدیریت سود را برای شرکت‌های چینی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار امریکا بررسی نموده و نشان دادند که لحن مثبت و نامطمئن افشائیات مدیریت با مدیریت سود رابطه مثبت معنی‌داری دارد.

با توجه به مطالب فوق و نیز با عنایت به لزوم ارائه گزارش تفسیری مدیریت از آذرماه سال ۱۳۹۶، هدف اول این تحقیق بررسی تأثیر ابلاغ ضوابط ارائه گزارش تفسیری مدیریت بر مدیریت سود است. از این رو، فرضیه اول این تحقیق به شرح زیر است:

فرضیه اول: بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها با مدیریت سود آن‌ها رابطه منفی معنی داری وجود دارد.

اثر تعاملی حضور زنان در هیئت‌مدیره و گزارش تفسیری مدیریت بر مدیریت سود

بر اساس تئوری جامعه‌پذیری جنسیت (Dawson, 1997)، زنان و مردان به دلیل تفاوت‌های اخلاقی، تمایل به بروز ارزش‌های مختلفی دارند که آن‌هم منجر به دیدگاه‌ها و رفتارهای مختلف می‌شود. به عنوان مثال، مردان ارزش را مربوط به پول، پیشرفت و قدرت می‌دانند و دنباله‌رو موقعیت‌های رقابتی هستند، در حالی که زنان به روابط اجتماعی توجه بیشتری دارند و تمایل دارند که وظایفی که بر عهده دارند را به صورت اثربخش انجام داده و قوانین را رعایت نمایند (Geiger & Connell, 1999؛ کاظمی علوم و همکاران، ۱۳۹۸).

زنان در هیئت‌مدیره دیدگاه‌های مختلفی را مطرح می‌کنند، تصمیمات آگاهانه‌تری گرفته و منجر به افزایش شفافیت در سطح هیئت‌مدیره می‌شوند (Rose, 2007). به اعتقاد بیلیموریا مدیران زن سبک‌های متفاوتی در تصمیم‌گیری دارند، دیدگاه‌های مختلفی دارند و اطلاعات مختلف و بیشتری را در مقایسه با مردها نیاز دارند (Bilimoria, 2000). علاوه بر این، اکثر تحقیقات نشان داده‌اند که بین جنسیت و قضاوت‌های اخلاقی رابطه مستقیم وجود دارد و رفتارهای اخلاقی در قضاوت‌های زنان به صورت محسوسی بالاتر از مردان است (کاظمی علوم و همکاران، ۱۳۹۸).

مطابق با تئوری نمایندگی، تنوع جنسیتی یکی از مکانیزم‌هایی است که منجر به کاهش تضاد منافع بین مدیریت و سهامداران می‌شود. همچنین بر اساس تئوری وابستگی منابع، ترکیب هیئت‌مدیره یک ابزار تاکتیکی است که منجر به جذب منابع برون‌سازمانی و در نهایت بهبود رشد شرکت می‌شود؛ بنابراین، انتظارات و فشارهای محیطی بر ساختار و

ترکیب هیئت‌مدیره اثرگذار است. در طی سال‌های اخیر، جامعه برای انتصاب مدیران زن فشارهای زیادی را بر هیئت‌مدیره شرکت‌ها وارد کرده است (Lückerath-Rovers, 2009). در طی سال‌های اخیر، ادبیات مرتبط با چگونگی اثرات جنسیت بر اخلاق تجاری و رفتار ریسک‌پذیری به صورت قابل توجهی افزایش یافته و تحقیقات بسیاری نشان داده‌اند که مدیران زن در هیئت‌مدیره نقش بااهمیتی در موفقیت سازمان‌ها ایفا می‌کنند (Al-Absy, 2023؛ Kumar & Ravi, 2022). انتصاب مدیران زن در ترکیب هیئت‌مدیره اثرات مثبتی بر اثربخشی تصمیمات استراتژیک مدیریتی دارد (Al-Najjar & Salama, 2022). شرکت‌هایی که به لحاظ جنسیت از اعضای هیئت‌مدیره متنوعی برخوردارند، پایداری شرکتی را به نحو مناسب‌تری انجام می‌دهند (Kamarudin et al., 2022).

نتایج تحقیقات انجام‌شده در حوزه نقش زنان هیئت‌مدیره در مدیریت سود شرکت‌ها متناقض است. برخی از تحقیقات نشان داده‌اند که وجود زنان در هیئت‌مدیره اثرات منفی قابل ملاحظه‌ای بر مدیریت سود دارد (Gull et al., 2018) که این نتایج منطبق با تئوری‌های نمایندگی و وابستگی منابع است. بااین‌وجود، نتایج برخی دیگر از تحقیقات بیانگر همبستگی مثبت و یا عدم همبستگی بین حضور زنان در هیئت‌مدیره با مدیریت سود است (Arun et al., 2015). یکی از سازوکارهایی که مدیران زن به کمک آن کیفیت سود را افزایش می‌دهند، کاهش مدیریت سود فرصت‌طلبانه است. تحقیقات انجام‌شده در خصوص ویژگی‌های زنان نشان داده است که آن‌ها نسبت به رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران در مقایسه با مردان تحمل کمتری دارند (Krishnan et al., 2008). الابیسی (۲۰۲۳) اثر تعدیل‌کنندگی تمرکز مالکیت را بر رابطه بین حضور زنان در هیئت‌مدیره با مدیریت سود را در بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار مالزی طی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۵ بررسی کرده و نشان دادند که تمرکز مالکیت رابطه مذکور را به نحو مثبتی تشدید می‌کند. زالاتا و همکاران (۲۰۲۱) به بررسی اثر حضور زنان در ترکیب هیئت‌مدیره بر مدیریت سود پرداختند و نشان دادند که وجود مدیران زن که دارای پیش‌زمینه مالی هستند از بروز رفتارهای مدیریت سود پیشگیری می‌نماید.

با توجه به مطالب فوق و با عنایت به این که براساس تئوری‌ها و تحقیقات پیش گفته قانون‌پذیری و محافظه‌کاری زنان در رعایت قوانین بیشتر از مردان است، به نظر می‌رسد متغیر حضور زنان در هیئت‌مدیره در تعامل با ابلاغ ضوابط ارائه گزارش تفسیری مدیریت، بتواند بر مدیریت سود اثرگذار باشد؛ بنابراین، فرضیه دوم این تحقیق به شرح زیر است: فرضیه دوم: حضور زنان در هیئت‌مدیره رابطه منفی بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها با مدیریت سود آن‌ها را تشدید می‌کند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش پیش رو در طبقه تحقیقات کاربردی قرار می‌گیرد زیرا هدف اساسی آن پیدا کردن راه‌حل برای مشکلات موجود و شرایط فعلی است. معمولاً برای انجام این نوع تحقیق از داده‌های ثانویه استفاده می‌شود. در این تحقیق، محقق به توصیف چگونگی موضوع موردنظر می‌پردازد؛ بنابراین از نوع تحقیقات توصیفی به شمار می‌آید. نرم‌افزار مورد استفاده برای آزمون کلیه مدل‌های این تحقیق اکسل و ایویوز نسخه ۱۰ می‌باشد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این تحقیق، کلیه شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران برای سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. انتخاب نمونه از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار با استفاده از معیارهای زیر انجام شد: شرکت در بخش واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه و لیزینگ فعالیت نداشته باشد؛ در دوره مورد مطالعه تغییر سال مالی نداشته باشد؛ و زیان‌ده نباشد.

در نهایت تعداد ۲۶۶ شرکت در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت.

مدل‌ها و متغیرهای پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های اول و دوم این تحقیق به ترتیب از مدل‌های ۱ (Epahbodi et al., 2021) و ۲ (Zalata et al., 2021) به شرح زیر استفاده شده است:

مدل ۱:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 MIR_{it} + \beta_2 ROA_{it} + \beta_3 Lev_{it} + \beta_4 MB_{it} + \beta_5 Size_{it} + \beta_6 OCF_{it} + \beta_7 AudLev_{it} + \varepsilon_{it}$$

مدل ۲:

$$EM_{it} = \beta_0 + \beta_1 MIR_{it} + \beta_2 FEMB_{it} + \beta_3 MIR_{it} * FEMB_{it} + \beta_4 ROA_{it} + \beta_5 Lev_{it} + \beta_6 MB_{it} + \beta_7 Size_{it} + \beta_8 OCF_{it} + \beta_9 AudLev_{it} + \varepsilon_{it}$$

که در آن‌ها:

EM_{it} (متغیر وابسته): مدیریت سود است که برای اندازه‌گیری آن از قدر مطلق مقادیر باقی مانده مدل جونز تعدیل شده (۲۰۰۷) به شرح زیر استفاده گردیده است. به منظور استاندارد کردن اعداد و ارقام و سهولت محاسبات، دو طرف معادله از طریق تقسیم بر دارایی‌های اول دوره مقیاس زدایی شده‌اند.

$$\frac{TACC_{it}}{TA_{it} - 1} = \beta_1 \frac{1}{TA_{it} - 1} + \beta_2 \frac{GREV_{it} - GREC_{it}}{TA_{it} - 1} + \beta_3 \frac{PPE_{it}}{TA_{it} - 1} + \varepsilon_{ij}$$

در این مدل:

$TAAC_{it}$: کل اقلام تعهدی شرکت در سال جاری است که بر اساس رویکرد مبتنی بر صورت جریان وجوه نقد (سود خالص منهای جریان‌های نقد عملیاتی) اندازه‌گیری می‌شود.

TA_{it-1} : جمع ارزش دفتری دارایی‌های شرکت در سال $t-1$ می‌باشد.

$GREV_{it}$: عبارت از تغییرات درآمد فروش نسبت به سال گذشته می‌باشد.

$GREC_{it}$: عبارت از تغییرات حساب‌ها و اسناد دریافتی نسبت به سال گذشته می‌باشد.

PPE_{it} : جمع دارایی‌های ثابت مشهود شرکت در سال جاری است.

MIR_{it} (متغیر مستقل): منظور دوره‌هایی است که گزارش تفسیری مدیریت براساس ضوابط سازمان بورس و اوراق بهادار الزامی شده است. از این رو، برای این متغیر برای سال‌های ۱۳۹۶ و پس از آن عدد یک و برای سال‌های قبل از آن عدد صفر در نظر گرفته شده است.

$FEMB_{it}$ (متغیر تعدیل‌گر مدل ۲): بیانگر تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره است و چنانچه در ترکیب هیئت‌مدیره شرکتی زنان حضور داشته باشند برای آن عدد یک و در غیر این صورت صفر در نظر گرفته شده است.

متغیرهای کنترلی:

$Size_{it}$: اندازه شرکت است که به صورت لگاریتم طبیعی جمع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.
 MB_{it} : نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری است که از تقسیم ارزش بازار حقوق مالکانه به ارزش دفتری آن محاسبه می‌شود.

Lev_{it} : اهرم مالی شرکت است که از نسبت جمع بدهی‌های شرکت به جمع دارایی‌های آن محاسبه می‌شود.

ROA_{it} : نسبت بازده دارایی‌هاست که به صورت تقسیم سود خالص بر جمع دارایی‌های شرکت محاسبه می‌شود.

OCF_{it} : بیانگر خالص جریان‌های نقد عملیاتی شرکت بر جمع دارایی‌های شرکت است.
 $AudLev_{it}$: نشان‌دهنده طبقه موسسه حسابرسی است. چنانچه براساس طبقه‌بندی سازمان بورس و اوراق بهادار، موسسه حسابرسی شرکت در طبقات ۱ و ۲ رتبه‌بندی شده باشد برای این متغیر عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر در نظر گرفته شده است.

یافته‌های تحقیق

نتایج آمار توصیفی تحقیق

نتایج مربوط به آمار توصیفی و فراوانی متغیرهای مجازی تحقیق به ترتیب در جداول ۱ و ۲ ارائه شده است:

جدول ۱. آمار توصیفی متغیرها

متغیر	میانگین	میانه	بیشترین	کمترین	انحراف معیار
EM	۰/۰۹۵	۰/۰۶۹	۲/۱۱۱	۰/۰۰۰۰۳	۰/۱۰۵
ROA	۰/۱۶۹	۰/۱۳۰	۲/۱۰۱	۰/۰۰۰	۰/۱۵۰
Lev	۰/۵۲۵	۰/۵۳۰	۲/۰۲۳	۰/۰۰۰	۰/۲۲۰
MB	۴/۴۲۴	۲/۸۰۴	۴۰/۵۷۷	-۶/۲۳۵	۵/۰۳۳
Size	۱۴/۸۴۳	۱۴/۶۴۶	۲۱/۳۲۸	۱۰/۱۶۷	۱/۷۰۰
OCF	۰/۱۲۶	۰/۱۰۴	۱/۰۴۹	-۱/۰۰۰۳	۰/۱۴۶

جدول ۲. فراوانی متغیرهای مجازی

تعداد صفر	تعداد یک	شرح
۱،۵۶۰	۱،۶۳۲	MIR
۲،۹۲۵	۲۶۷	FEMB
۸۶۱	۲،۳۳۱	AudLevl

همان گونه که ملاحظه می‌کنید در بین شرکت‌های مورد بررسی در این تحقیق میانگین بازده دارایی‌ها ۰/۱۶۹ و بیشترین و کمترین آن به ترتیب ۲/۱۰۱ و صفر می‌باشد. همچنین میانگین اهرم مالی شرکت‌های مورد بررسی ۰/۵۲۵ و بیشترین و کمترین آن به ترتیب ۲/۰۲۳ و صفر است. علاوه بر این، براساس جدول ۲، می‌توان گفت که از کل مشاهدات تحقیق در ۲۶۷ مشاهده (بالغ بر ۸ درصد)، زنان در هیئت‌مدیره حضور داشته‌اند. همچنین در ۲،۳۳۱ مشاهده (بالغ بر ۷۳ درصد)، حساب‌رسان طبق رتبه‌بندی سازمان بورس و اوراق بهادار در طبقات ۱ و ۲ طبقه‌بندی شده‌اند.

نتایج آزمون فرضیه اول

نتایج آزمون فرضیه اول در جدول ۳ ارائه شده است. مقدار احتمال ضریب آماره F به میزان ۰/۰۰۰ بیانگر معنی‌داری مدل می‌باشد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی قادر به توضیح تغییرات متغیر وابسته مدل به میزان ۲۸/۴ درصد می‌باشند. علاوه بر آن، آماره دوربین واتسون به میزان ۱/۶۳۰ نشان‌دهنده استقلال بین باقی‌مانده‌های حاصل از برازش مدل است.

جدول ۳. نتایج برآورد فرضیه اول

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
C	۰/۰۸۵	۰/۰۱۶	۵/۴۶۶	۰/۰۰۰
MIR	-۰/۰۱۸	۰/۰۰۴	-۵/۱۶۹	۰/۰۰۰
ROA	۰/۴۶۲	۰/۰۱۴	۳۲/۰۹۲	۰/۰۰۰
Lev	۰/۰۷۴	۰/۰۰۹	۸/۱۵۴	۰/۰۰۰

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
MB	۰/۰۰۰۲	۰/۰۰۰۳	۰/۶۶۵	۰/۵۰۶
Size	-۰/۰۰۵	۰/۰۰۱	-۴/۷۸۳	۰/۰۰۰
OCF	-۰/۲۸۲	۰/۰۱۲	-۲۲/۵۲۴	۰/۰۰۰
AudLevl	۰/۰۱۰	۰/۰۰۵	۲/۱۶۶	۰/۰۳۰
ضریب تعیین	۰/۲۸۶			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۲۸۴			
آماره دوربین واتسون	۱/۶۳۰			
آماره F	۱۷۵/۳۰۳			
سطح معناداری	۰/۰۰۰			

ضریب متغیر ارائه گزارش تفسیری مدیریت، مقدار آماره t و نیز سطح معنی داری آن نشان می دهد که در سطح خطای ۵ درصد بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت ها با مدیریت سود آن ها رابطه منفی معنی داری وجود دارد؛ بنابراین فرضیه اول تحقیق تأیید می شود و می توان گفت که ابلاغ ضوابط مربوط به ارائه گزارش تفسیری مدیریت موجب کاهش مدیریت سود شرکت ها شده است. همچنین نتیجه بررسی متغیرهای کنترلی بیانگر این است که بین بازده دارایی ها، اهرم مالی و طبقه موسسه حسابرسی با مدیریت سود رابطه مثبت معنی دار و بین اندازه شرکت و جریان های نقد عملیاتی با مدیریت سود رابطه منفی معنی دار وجود دارد.

نتایج آزمون فرضیه دوم

نتایج آزمون فرضیه دوم در جدول ۴ ارائه شده است. مقدار احتمال ضریب آماره F به میزان ۰/۰۰۰ بیانگر معنی داری مدل می باشد. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان می دهد که متغیرهای مستقل و کنترلی قادر به توضیح تغییرات متغیر وابسته مدل به میزان ۳۱/۲ درصد می باشند. علاوه بر آن، آماره دوربین واتسون به میزان ۱/۶۲۶ نشان دهنده استقلال بین باقی مانده های حاصل از برازش مدل است.

جدول ۴. نتایج برآورد فرضیه دوم

متغیر	ضریب	خطای استاندارد	آماره t	سطح معناداری
C	۰/۱۱۳	۰/۰۱۵	۷/۲۸۶	۰/۰۰۰
MIR	-۰/۰۱۰	۰/۰۰۴	-۲/۷۸۸	۰/۰۰۵۳
FEMB	-۰/۰۴۱	۰/۰۰۹	-۴/۴۳۹	۰/۰۰۰
MIR* FEMB	-۰/۰۳۲	۰/۰۱۰	-۳/۱۱۹	۰/۰۰۲
ROA	۰/۴۵۹	۰/۰۱۴	۳۲/۵۵۸	۰/۰۰۰
Lev	۰/۰۷۴	۰/۰۰۸	۸/۳۵۸	۰/۰۰۰
MB	-۰/۰۰۰۱۹	۰/۰۰۰۳	-۰/۰۵۶	۰/۹۵۵
Size	-۰/۰۰۰۶	۰/۰۰۱	-۶/۵۴۴	۰/۰۰۰
OCF	-۰/۲۷۷	۰/۰۱۲	-۲۲/۵۸۶	۰/۰۰۰
AudLevl	۰/۰۱۰	۰/۰۰۴	۲/۲۶۱	۰/۰۲۴
ضریب تعیین	۰/۳۱۴			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۳۱۲			
آماره دوربین واتسون	۱/۶۲۶			
آماره F	۱۵۵/۶۳۸			
سطح معناداری	۰/۰۰۰			

جدول ۵. نتایج آزمون والد برای مقایسه ضرایب متغیرهای MIR* FEMB و MIR

شرح	تفاوت ضرایب	مقدار آماره F	سطح معناداری
تفاوت ضریب متغیرهای MIR* FEMB و MIR	۰/۰۲۲	۴/۵۹۷	۰/۰۳۸

به منظور آزمون فرضیه دوم و بررسی اثر تعدیلی حضور زنان در هیئت مدیره شرکت‌ها بر رابطه بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت با مدیریت سود، می‌بایست ضریب متغیر MIR*FEMB (حضور زنان در هیئت مدیره*ارائه گزارش تفسیری مدیریت) مورد بررسی قرار گرفته و میزان آن با ضریب متغیر MIR (ارائه گزارش تفسیری مدیریت) مقایسه گردد.

همان گونه که در جدول فوق ملاحظه می شود، ضریب متغیر $FEMB^* MIR$ ، مقدار آماره t و نیز سطح معنی داری آن نشان می دهد که در سطح خطای ۵ درصد بین این متغیر با بازده دارایی ها رابطه منفی معنی داری وجود دارد. همچنین این ضریب (۰/۰۳۲) از ضریب متغیر MIR (۰/۰۱۰) به میزان ۰/۰۲۲ بزرگ تر است. مقایسه آماری این ضرایب در این تحقیق با انجام آزمون والد صورت گرفته است که نتیجه آن در جدول ۵ ملاحظه می گردد. براساس نتایج آزمون والد با توجه به معنی دار بودن آماره F می توان گفت که ضریب متغیر MIR^* $FEMB$ از ضریب متغیر MIR به صورت معنی داری بزرگ تر (منفی تر) است؛ بنابراین فرضیه دوم تحقیق تأیید می شود و می توان گفت حضور زنان در هیئت مدیره رابطه منفی بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت ها با مدیریت سود آن ها را تشدید می کند.

لازم به ذکر است که درون زایی متغیرهای مستقل تحقیق با استفاده از برآزش مدل های رگرسیونی براساس باقی مانده مدل با فرض وابسته بودن متغیر مستقل اصلی مورد بررسی قرار گرفت و نتیجه ای دال بر درونزا بودن متغیرها مشاهده نگردید.

نتیجه گیری و پیشنهادها

براساس نتیجه فرضیه اول تحقیق، بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت ها با مدیریت سود آن ها رابطه منفی معنی داری وجود دارد؛ به عبارت دیگر، سازمان بورس و اوراق بهادار با تصویب ضوابط مرتبط با ارائه گزارش تفسیری مدیریت و الزام شرکت ها به انتشار آن، موفق به کنترل و کاهش مدیریت سود در سطح شرکت ها شده است؛ بنابراین می توان گفت که گزارش مذکور که توصیفی از وضعیت مالی، عملکرد مالی و جریان های نقدی شرکت است توانسته است به عنوان یک عامل بازدارنده در شرکت ها عمل کرده و مدیران را در انجام مدیریت سود محدود نموده است؛ بنابراین این گونه تفسیر می شود که این گزارش موجبات شفاف تر شدن اطلاعات شرکت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیران و سرمایه گذاران را فراهم کرده است. نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق اسپهبدی و همکاران (۲۰۲۲) و حداد و همکاران (۲۰۱۶) مطابقت دارد.

مطابق با نتیجه فرضیه دوم تحقیق، حضور زنان در هیئت‌مدیره رابطه منفی بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت از سوی شرکت‌ها با مدیریت سود آن‌ها را تشدید نموده است. در این خصوص همان‌گونه که پیش‌تر در مبانی نظری تحقیق بیان شد، مطابق با تئوری جنسیت، تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره شرکت‌ها موجب کاهش تضاد منافع بین مدیران و سهامداران می‌شود. حضور زنان در هیئت‌مدیره به دلیل تفاوت‌هایی که در رویه‌های اخلاقی، تصمیم‌گیری و ریسک‌پذیری دارند، محتاط‌تر و ریسک‌گریزترند، تمایل کمتری به رفتارهای فرصت‌طلبانه دارند و از این‌رو تلاش می‌کنند تا مدیریت سود را در سطح شرکت کنترل کرده و موجب افزایش کیفیت گزارشگری مالی شوند. نتیجه این تحقیق با تحقیق زالاتا و همکاران (۲۰۲۱) و دانگ و همکاران (۲۰۱۹) مطابقت دارد.

براساس نتایج آزمون فرضیه‌های این تحقیق به سازمان بورس و اوراق بهادار به‌عنوان متولی ابلاغ ضوابط مرتبط با ارائه گزارش تفسیری مدیریت پیشنهاد می‌شود که بر کیفیت اطلاعات ارائه‌شده در گزارش تفسیری مدیریت دقت نظر لازم را داشته باشد؛ چرا که براساس نتایج این تحقیق ارائه این گزارش قادر به کاهش اقدامات فرصت‌طلبانه مدیریت سود در شرکت‌ها شده است. علاوه بر این، با توجه به این که نتایج تحقیق نشان داده است، حضور زنان در هیئت‌مدیره منجر به تشدید رابطه منفی ارائه گزارش تفسیری مدیریت با مدیریت سود شده است، به سهامداران شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود در زمان انتخاب اعضای هیئت‌مدیره (عضو حقیقی یا نماینده عضو حقوقی) موضوع تنوع جنسیتی در ترکیب هیئت‌مدیره را مدنظر قرار دهند. همچنین براین اساس به سرمایه‌گذاران پیشنهاد می‌شود در زمان انتخاب بین گزینه‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌هایی که از تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره برخوردار هستند را به دلیل نقش بازدارندگی این موضوع در مدیریت سود، بیشتر مورد توجه قرار دهند.

به محققین آتی پیشنهاد می‌شود در تحقیقات خود اثر ارائه گزارش تفسیری مدیریت را بر انواع مدیریت سود (مدیریت اقلام تعهدی و مدیریت واقعی سود) را مورد بررسی قرار دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود اثر تعدیلی سایر اقلام مهم و اثرگذار بر کاهش عدم تقارن

گزارش تفسیری مدیریت و مدیریت سود: با تأکید بر نقش مدیران زن؛ ولی زاده لاریجانی و همکاران | ۱۶۱

اطلاعاتی بین افراد درون سازمانی و برون سازمانی مانند حاکمیت شرکتی، کیفیت کنترل‌های داخلی و توانایی مدیران را بر رابطه بین ارائه گزارش تفسیری مدیریت با مدیریت سود بررسی نمایند.

تعارض منافع

تعارض منافع نداریم.

ORCID

Azam Valizadeh
Larijani

<https://orcid.org/0000-0002-8874-990X>

Farzaneh Yousefi Asl

<https://orcid.org/0009-0008-2555-2764>

Fatemeh Shirzadi

<https://orcid.org/0009-0001-0486-3693>

Niloofer Zamani

<https://orcid.org/0009-0008-5567-2951>

منابع

- بشیری منش، نازنین، وقفی، سید حسام. (۱۴۰۰). تأثیر حضور زنان در هیئت‌مدیره بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، زن در توسعه و سیاست، ۱۹(۳)، ۴۷۷-۵۰۰. 10.22059/jwdp.2021.324558.1008021
- بهبهانی‌نیا، پریسادات، ولی‌زاده لاریجانی، اعظم و ولی‌زاده لاریجانی، عطیه. (۱۴۰۰). نظارت نهادهای ناظر بر حساب‌رسان مستقل، کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی، بورس اوراق بهادار، ۱۴(۵۳)، ۴۱-۶۲. 10.22034/JSE.2020.11129.1363
- فیض‌آبادی، فرشته. (۱۴۰۱). نقش تعدیل‌کننده زنان کمیته حسابرسی در بررسی تأثیر تخصص اعضای کمیته بر مدیریت سود. پژوهش‌های حسابرسی حرفه‌ای، ۲(۷)، ۸-۳۳. 10.22034/JPAR.2022.548963.1076
- کاظمی علوم، مهدی، ایمانی برندق، محمد و عبدی، مصطفی. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر تنوع جنسیتی در هیئت‌مدیره و کمیته حسابرسی بر کیفیت سود. دانش حسابداری، ۱۰(۱)، ۱۳۷-۱۶۸. 10.22103/JAK.2019.11887.2655
- ولی‌زاده لاریجانی، اعظم، رحمانی، علی و ساد، شقایق. (۱۳۹۷). رابطه بین افشای گزارش کنترل‌های داخلی، هزینه‌های نمایندگی و مدیریت سود. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۷(۲۵)، ۲۹-۴۰.

References

- Adams, R., Gray, S., & Nowland, J. (2010). Is there a business case for female directors? Evidence from the market reaction to all new director appointments. *In 23rd Australasian finance and banking conference*. DOI:10.2139/ssrn.1662179
- Al-Absy, M. S. M. (2023). Impactful Female Directors and Earnings Management: The Moderating Effect of Ownership Concentration. *Administrative Sciences*, 13(5), 129. DOI:10.3390/admsci13050129
- Al-Najjar, B., & Salama, A. (2022). Mind the gap: Are female directors and executives more sensitive to the environment in high-tech us firms?. *Technological Forecasting and Social Change*, 184, 122024. DOI:10.1016/j.techfore.2022.122024
- Arun, T. G., Almahrog, Y. E., & Aribi, Z. A. (2015). Female directors and earnings management: Evidence from UK companies. *International Review of Financial Analysis*, 39, 137-146. DOI:10.1016

/j.irfa.2015.03.002

- Bandara, W. W. G. A. M., & HMMN, H. (2023). Female Directors' Attributes and Earnings Management: Evidence from Sri Lanka. https://www.researchgate.net/publication/۳۷۳۷۱۷۰۵۰_Female_Directors'_Attributes_and_Earnings_Management_Evidence_from_Sri_Lanka.
- Beckmann, D., & Menkhoff, L. (2008). Will women be women? Analyzing the gender difference among financial experts. *Kyklos*, 61(3), 364-384. DOI:10.1111/j.1467-6435.2008.00406.x
- Bilimoria, D. (2000). *Building the business case for women corporate directors*. In R.J. Burke and M.C. Mattis (Eds.), *Women on corporate boards of directors: International challenges and opportunities* (pp. 25-40). Dordrecht, The Netherlands: Kluwer Academic Publishers.
- Chen, E., & Gaviols, I. (2016). Complementary relationship between female directors and financial literacy in deterring earnings management: the case of high technology firms. *Advances in Accounting*, 35, 114-124. DOI:10.1016/j.adiac.2016.06.001
- Chen, J. J., & Zhang, H. (2014). The impact of the corporate governance code on earnings management Evidence from Chinese listed companies. *European Financial Management*, 20(3), 596-632. DOI:10.1111/j.1468-036X.2012.00648.x
- Cohen, D. A., Dey, A., & Lys, T. Z. (2008). Real and accrual-based earnings management in the pre- and post-Sarbanes-Oxley periods. *The accounting review*, 83(3), 757-787. DOI:10.2308/accr.2008.83.3.757
- Dawson, L. (1997). Ethical difference between Men and Women in sales profession. *Journal of Business Ethics*, 16(1), 1143-1152. DOI: 10.1023/A:1005721916646
- Espahbodi, H., Espahbodi, R., John, K., & Xin, H. C. (2022). Earnings management in the short-and long-term post-regulation periods. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 58(1), 217-244. DOI:10.1007/s11156-021-00993-2
- Gaynor, L. M., Kelton, A. S., Mercer, M., & Yohn, T. L. (2016). Understanding the relation between financial reporting quality and audit quality. *AUDITING: A Journal of practice & Theory*, 35(4), 1-22. DOI:10.2308/ajpt-51453
- Geiger, M., & Connell, B. (1999). Governance associated with the revelation of internal control material weaknesses and their subsequent remediation. *Contemporary Accounting Research*, 28(1), 331-383.
- Gull, A. A., Nekhili, M., Nagati, H., & Chtioui, T. (2018). Beyond gender diversity: How specific attributes of female directors affect earnings management. *The British Accounting Review*, 50(3), 255-274.

DOI:10.1016/j.bar.2017.09.001

- Haddad, A. E., Sbeiti, W. M., & Qasim, A. (2017). Accounting legislation, corporate governance codes and disclosure in Jordan: a review. *International Journal of Law and Management*, 59(1), 147-176. DOI:10.1108/IJLMA-07-2016-0064
- Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of accounting and economics*, 7(1-3), 85-107. DOI: 10.1016/0165-4101(85)90029-1
- Hillman, A., Shropshire, C., & Cannella, A. (2007). Organizational predictors of women on corporate boards. *Academy of Management Journal*, 50, 941-952. DOI: 10.5465/amj.2007.26279222.
- Ismail, W. A. W., Harymawan, I., Agustia, D., & Kamarudin, K. A. (2021). Financial reporting quality following the corporate governance reforms: A conditional conservatism perspective. *Journal of Governance and Regulation*, 10(2), 216-225. DOI:10.22495/jgrv10i2siart3
- Kamarudin, K. A., Ariff, A. M., & Wan Ismail, W. A. (2022). Product market competition, board gender diversity and corporate sustainability performance: International evidence. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 20(2), 233-260. DOI: 10.1108/JFRA-01-2021-0020
- Krishnan, G., & Parsons, L. (2008). Getting to the bottom line: An exploration of gender and earnings quality. *Journal of Business Ethics*, 78, 65-76. DOI:10.2139/ssrn.899363
- Kumar, S., & Ravi, R. (2023). Earnings management: Are men from Mars and women from Venus?. *Managerial Finance*, 49(6), 1017-1035. DOI:10.1108/MF-04-2022-0154
- Li, D., Wu, B., & Wang, P. (2020, March). Study on the Relation between Gender Characteristics of CFO and Earnings Management. In *IOP Conference Series. Materials Science and Engineering* (Vol. 768, No. 7). IOP Publishing. DOI: 10.1088/1757-899X/768/7/072005
- Lückerath-Rovers, M. (2009). Female directors on corporate boards provide legitimacy to a company: A resource dependency perspective. *Management Online Review*, 1-13.
- Matteo, P., & Francesco, P. (2018). Earnings management in developing countries. The case of Brazilian real estate industry. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 22(1), 1-12.
- Miko, N. U., & Kamardin, H. (2015). Impact of audit committee and audit quality on preventing earnings management in the pre-and post-Nigerian corporate governance code 2011. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 172, 651-657. DOI:10.1016/j.sbspro.2015.01.415

- MUSTAPHA, U. A., TAIB, F. M., & RASHID, N. (2021). The Effects of 2011 Revised Code of Corporate Governance on Financial Reporting Quality in Nigeria: The Role of Board of Directors and Audit Committee Members. *Journal of Contemporary Issues in Business and Government*, 27(2), 219. DOI:10.47750/cibg.2021.27.02.027
- Myers, J. N., Myers, L. A., & Omer, T. C. (2003). Exploring the term of the auditor- client relationship and the quality of earnings: A case for mandatory auditor rotation?. *The accounting review*, 78(3), 779-799. DOI:10.2308/accr.2003.78.3.779
- Pajuste, A., Poriete, E., & Novickis, R. (2020). Management reporting complexity and earnings management: evidence from the Baltic markets. *Baltic Journal of Management*, 16(1), 47-69. DOI:10.1108/BJM-01-2020-0019
- Rose, C. (2007). Does female board representation influence firm performance? The Danish evidence. *Corporate Governance: An International Review*, 15, 404-413. DOI: 10.1111/j.1467-8683.2007.00570.x
- Schipper, K., & Vincent, L. (2003). Earnings quality. *Accounting horizons*, 17, 97-110. DOI:10.2308/acch.2003.17.s-1.97
- Thai, S. B., & Lai, M. M. (2021). An Examination of Prevalence of Earnings Management in Asia REITs. *International Journal of Business and Management*, 14(5), 1-75. DOI:10.5539/ijbm.v14n5p75
- Wang, G., & Luo, Y. (2022). Tone of Language, Financial Disclosure, and Earnings Management: A Textual Analysis of Form 20-F. *Financial Innovation*, 8(1), 43. DOI: 10.1186/s40854-022-00346-5.
- Waring, M. (1988). *If Women Counted: A New Feminist Economics*, Harper & Row, San Francisco, CA.
- Wilson, G. (2012, October). The effect of Sarbanes-Oxley on earnings management behavior. In *Proceedings of the 18th International Business Research Conference*.. DOI:10.2139/ssrn.1014207
- Zalata, A. M., Ntim, C. G., Alsohagy, M. H., & Malagila, J. (2022). Gender diversity and earnings management: the case of female directors with financial background. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 58(1), 101-136. DOI:10.1007/s11156-021-00991-4

References [In Persian]

- Bashirimanesh, N., & Vaqfi, S.H. (2021). The effect of women's presence on the board of directors on the quality characteristics of financial information of companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Woman in Development and Politics*, 19(3), 477-500. 10.22059/jwdp.2021.324558.1008021 [In Persian]
- Behbahaninia, P., Valizadeh Larijani, A., & Valizadeh Larijani, A. (2021).

Supervisory institutions, Oversight on External Auditors, Audit Quality and Financial Reporting Quality. *Journal of Securities Exchange*, 14(53), 41-62. 10.22034/JSE.2020.11129.1363 [In Persian].

- Feizabadi, F. (2022). The moderating role of women in the audit committee and effectiveness of expertise Committee Members to Earnings management. *Journal of Professional Auditing Research*. 2(7), 8-33. DOI: 10.22034/JPAR.2022.548963.1076 [In Persian]
- Kazemi Olum, M., Imani Barandagh, M., & Abdi, M. (2019). Investigating the impact of gender diversity in the board of directors and audit committee on profit quality. *Journal of Accounting Knowledge*, 10(1), 137-168. DOI: 10.22103/JAK.2019.11887.2655 [In Persian]
- Valizadeh Larijani, A., Rahmani, A., & Sadeh, SH. (2018). Internal Control Report Disclosure, Agency Cost and Earnings Management Internal Control Report Disclosure, Agency Cost and Earnings Management. *Knowledge of management accounting and auditing*, 7(25), 29-40 [In Persian]

استناد به این مقاله: ولی‌زاده لاریجانی، اعظم، یوسفی اصل، فرزانه، شیرزادی، فاطمه، زمانی، نیلوفر. (۱۴۰۳). گزارش تفسیری مدیریت و مدیریت سود: با تأکید بر نقش مدیران زن، *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۲۱(۸۲)، ۱۳۷-۱۶۶. DOI: 10.22054/qjma.2024.77352.2523

Empirical Studies in Financial Accounting is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.